

O‘ZBEKISTONDA RAQAMLASHTIRISH JARAYONLARI VA IJTIMOIIY ZIDDIYATLAR: IJTIMOIIY-FALSAFIY TAHLIL

Jasmina Safarova Alisher qizi

Annotatsiya: Mazkur maqolada O‘zbekistonda raqamlashtirish jarayonlarining ijtimoiy hayotga ta’siri, ular natijasida yuzaga kelayotgan ijtimoiy ziddiyatlar hamda ularning ijtimoiy-falsafiy asoslari batafsil tahlil qilinadi. Axborotlashgan jamiyat nazariyalari, raqamli tafovut, mehnat bozori transformatsiyasi, axborot xavfsizligi va ijtimoiy barqarorlik masalalari kompleks yondashuv asosida o‘rganiladi. Tadqiqotda milliy va xorijiy olimlarning nazariy qarashlari asosida O‘zbekiston sharoitida raqamli islohotlarning ijtimoiy oqibatlarini ochib beriladi.

Kalit so‘zlar: axborotlashgan jamiyat, raqamlashtirish, ijtimoiy ziddiyat, raqamli tafovut, ijtimoiy transformatsiya, raqamli iqtisodiyot, ijtimoiy barqarorlik.

Аннотация: В статье проводится социально-философский анализ процессов цифровизации в Узбекистане и возникающих в их результате социальных противоречий. Рассматриваются вопросы цифрового неравенства, трансформации рынка труда, информационной безопасности и социальной стабильности. На основе трудов отечественных и зарубежных ученых раскрываются социальные последствия цифровых реформ в условиях формирования информационного общества.

Ключевые слова: информационное общество, цифровизация, социальные противоречия, цифровое неравенство, социальная трансформация, цифровая экономика, социальная стабильность.

Abstract: This article provides a socio-philosophical analysis of digitalization processes in Uzbekistan and the social conflicts emerging as a result. The issues of digital divide, labor market transformation, information security, and social stability are examined within a comprehensive theoretical framework. Based on national and foreign scholarly works, the social consequences of digital reforms in the context of the information society are revealed.

Keywords: information society, digitalization, social conflict, digital divide, social transformation, digital economy, social stability.

Kirish

XXI asr jamiyati axborot va bilim ustuvor ahamiyat kasb etgan taraqqiyot bosqichiga kirdi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida jamiyat hayotining barcha sohalarida tub o'zgarishlar yuz bermoqda. O'zbekistonda ham so'nggi yillarda "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Davlat boshqaruvi, ta'lim, sog'liqni saqlash, bank-moliya tizimi hamda tadbirkorlik sohalarida raqamli texnologiyalar joriy etilishi ijtimoiy tizimni transformatsiya qilmoqda. Biroq har qanday ijtimoiy transformatsiya ziddiyatlarsiz kechmaydi. Mazkur maqolada raqamlashtirish jarayonlarining ijtimoiy-falsafiy mohiyati va ularning ijtimoiy ziddiyatlarga ta'siri tahlil qilinadi. XXI asr jamiyati axborot va bilim ustuvor ahamiyat kasb etgan taraqqiyot bosqichiga kirdi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida jamiyat hayotining barcha sohalarida tub o'zgarishlar yuz bermoqda. O'zbekistonda ham so'nggi yillarda "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Davlat boshqaruvi, ta'lim, sog'liqni saqlash, bank-moliya tizimi hamda tadbirkorlik sohalarida raqamli texnologiyalar joriy etilishi ijtimoiy tizimni transformatsiya qilmoqda. Biroq har qanday ijtimoiy transformatsiya ziddiyatlarsiz kechmaydi. Mazkur maqolada raqamlashtirish jarayonlarining ijtimoiy-

falsafiy mohiyati va ularning ijtimoiy ziddiyatlarga ta'siri tahlil qilinadi. XXI asr jamiyati axborot va bilim ustuvor ahamiyat kasb etgan taraqqiyot bosqichiga kirdi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida jamiyat hayotining barcha sohalarida tub o'zgarishlar yuz bermoqda. O'zbekistonda ham so'nggi yillarda "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Davlat boshqaruvi, ta'lim, sog'liqni saqlash, bank-moliya tizimi hamda tadbirkorlik sohalarida raqamli texnologiyalar joriy etilishi ijtimoiy tizimni transformatsiya qilmoqda. Biroq har qanday ijtimoiy transformatsiya ziddiyatlarsiz kechmaydi. Mazkur maqolada raqamlashtirish jarayonlarining ijtimoiy-falsafiy mohiyati va ularning ijtimoiy ziddiyatlarga ta'siri tahlil qilinadi. XXI asr jamiyati axborot va bilim ustuvor ahamiyat kasb etgan taraqqiyot bosqichiga kirdi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida jamiyat hayotining barcha sohalarida tub o'zgarishlar yuz bermoqda. O'zbekistonda ham so'nggi yillarda "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Davlat boshqaruvi, ta'lim, sog'liqni saqlash, bank-moliya tizimi hamda tadbirkorlik sohalarida raqamli texnologiyalar joriy etilishi ijtimoiy tizimni transformatsiya qilmoqda. Biroq har qanday ijtimoiy transformatsiya ziddiyatlarsiz kechmaydi. Mazkur maqolada raqamlashtirish jarayonlarining ijtimoiy-falsafiy mohiyati va ularning ijtimoiy ziddiyatlarga ta'siri tahlil qilinadi. XXI asr jamiyati axborot va bilim ustuvor ahamiyat kasb etgan taraqqiyot bosqichiga kirdi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida jamiyat hayotining barcha sohalarida tub o'zgarishlar yuz bermoqda. O'zbekistonda ham so'nggi yillarda "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Davlat boshqaruvi, ta'lim, sog'liqni saqlash, bank-moliya tizimi hamda tadbirkorlik sohalarida raqamli texnologiyalar joriy etilishi ijtimoiy tizimni transformatsiya qilmoqda. Biroq har qanday ijtimoiy transformatsiya ziddiyatlarsiz kechmaydi. Mazkur maqolada raqamlashtirish jarayonlarining ijtimoiy-falsafiy mohiyati va ularning ijtimoiy ziddiyatlarga ta'siri tahlil qilinadi.

Axborotlashgan jamiyat nazariy asoslari

Axborotlashgan jamiyat konsepsiyasi D. Bell, M. Castells, Y. Masuda kabi olimlar tomonidan ishlab chiqilgan. Ularning fikricha, postindustrial jamiyatda asosiy resurs sifatida bilim va axborot maydonga chiqadi. Tarmoq jamiyati nazariyasiga ko‘ra, global axborot oqimlari ijtimoiy tuzilmaning asosiy omiliga aylanadi. Bu jarayon ijtimoiy stratifikatsiyaning yangi shakllarini yuzaga keltiradi. Axborotlashgan jamiyat konsepsiyasi D. Bell, M. Castells, Y. Masuda kabi olimlar tomonidan ishlab chiqilgan. Ularning fikricha, postindustrial jamiyatda asosiy resurs sifatida bilim va axborot maydonga chiqadi. Tarmoq jamiyati nazariyasiga ko‘ra, global axborot oqimlari ijtimoiy tuzilmaning asosiy omiliga aylanadi. Bu jarayon ijtimoiy stratifikatsiyaning yangi shakllarini yuzaga keltiradi. Axborotlashgan jamiyat konsepsiyasi D. Bell, M. Castells, Y. Masuda kabi olimlar tomonidan ishlab chiqilgan. Ularning fikricha, postindustrial jamiyatda asosiy resurs sifatida bilim va axborot maydonga chiqadi. Tarmoq jamiyati nazariyasiga ko‘ra, global axborot oqimlari ijtimoiy tuzilmaning asosiy omiliga aylanadi. Bu jarayon ijtimoiy stratifikatsiyaning yangi shakllarini yuzaga keltiradi. Axborotlashgan jamiyat konsepsiyasi D. Bell, M. Castells, Y. Masuda kabi olimlar tomonidan ishlab chiqilgan. Ularning fikricha, postindustrial jamiyatda asosiy resurs sifatida bilim va axborot maydonga chiqadi. Tarmoq jamiyati nazariyasiga ko‘ra, global axborot oqimlari ijtimoiy tuzilmaning asosiy omiliga aylanadi. Bu jarayon ijtimoiy stratifikatsiyaning yangi shakllarini yuzaga keltiradi. Axborotlashgan jamiyat konsepsiyasi D. Bell, M. Castells, Y. Masuda kabi olimlar tomonidan ishlab chiqilgan. Ularning fikricha, postindustrial jamiyatda asosiy resurs sifatida bilim va axborot maydonga chiqadi. Tarmoq jamiyati nazariyasiga ko‘ra, global axborot oqimlari ijtimoiy tuzilmaning asosiy omiliga aylanadi. Bu jarayon ijtimoiy stratifikatsiyaning yangi shakllarini yuzaga keltiradi.

O‘zbekistonda raqamlashtirish siyosati

O‘zbekistonda raqamlashtirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishiga aylandi. Elektron hukumat tizimi, davlat xizmatlarining onlayn shakli, elektron savdo platformalari

jadal rivojlanmoqda. Mazkur islohotlar boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, infratuzilma va raqamli savodxonlik darajasidagi tafovutlar muayyan ijtimoiy ziddiyatlarni keltirib chiqarmoqda. O‘zbekistonda raqamlashtirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishiga aylandi. Elektron hukumat tizimi, davlat xizmatlarining onlayn shakli, elektron savdo platformalari jadal rivojlanmoqda. Mazkur islohotlar boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, infratuzilma va raqamli savodxonlik darajasidagi tafovutlar muayyan ijtimoiy ziddiyatlarni keltirib chiqarmoqda. O‘zbekistonda raqamlashtirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishiga aylandi. Elektron hukumat tizimi, davlat xizmatlarining onlayn shakli, elektron savdo platformalari jadal rivojlanmoqda. Mazkur islohotlar boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, infratuzilma va raqamli savodxonlik darajasidagi tafovutlar muayyan ijtimoiy ziddiyatlarni keltirib chiqarmoqda. O‘zbekistonda raqamlashtirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishiga aylandi. Elektron hukumat tizimi, davlat xizmatlarining onlayn shakli, elektron savdo platformalari jadal rivojlanmoqda. Mazkur islohotlar boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Shu bilan birga, infratuzilma va raqamli savodxonlik darajasidagi tafovutlar muayyan ijtimoiy ziddiyatlarni keltirib chiqarmoqda. O‘zbekistonda raqamlashtirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishiga aylandi. Elektron hukumat tizimi, davlat xizmatlarining onlayn shakli, elektron savdo platformalari jadal rivojlanmoqda. Mazkur islohotlar boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, infratuzilma va raqamli savodxonlik darajasidagi tafovutlar muayyan ijtimoiy ziddiyatlarni keltirib chiqarmoqda.

Raqamli tafovut va ijtimoiy tengsizlik

Raqamli tafovut — bu axborot texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatidagi farqdir. Qishloq va shahar hududlari o‘rtasida internet sifati va texnik ta’minot bo‘yicha tafovut mavjud. Bu holat ta’lim va bandlik imkoniyatlariga ham bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Natijada ijtimoiy tengsizlikning yangi shakllari yuzaga keladi. Raqamli tafovut — bu

axborot texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatidagi farqdir. Qishloq va shahar hududlari o'rtasida internet sifati va texnik ta'minot bo'yicha tafovut mavjud. Bu holat ta'lim va bandlik imkoniyatlariga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Natijada ijtimoiy tengsizlikning yangi shakllari yuzaga keladi. Raqamli tafovut — bu axborot texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatidagi farqdir. Qishloq va shahar hududlari o'rtasida internet sifati va texnik ta'minot bo'yicha tafovut mavjud. Bu holat ta'lim va bandlik imkoniyatlariga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Natijada ijtimoiy tengsizlikning yangi shakllari yuzaga keladi. Raqamli tafovut — bu axborot texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatidagi farqdir. Qishloq va shahar hududlari o'rtasida internet sifati va texnik ta'minot bo'yicha tafovut mavjud. Bu holat ta'lim va bandlik imkoniyatlariga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Natijada ijtimoiy tengsizlikning yangi shakllari yuzaga keladi. Raqamli tafovut — bu axborot texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatidagi farqdir. Qishloq va shahar hududlari o'rtasida internet sifati va texnik ta'minot bo'yicha tafovut mavjud. Bu holat ta'lim va bandlik imkoniyatlariga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Natijada ijtimoiy tengsizlikning yangi shakllari yuzaga keladi.

Mehnat bozori transformatsiyasi

Raqamli iqtisodiyot sharoitida ko'plab an'anaviy kasblar qisqarib, yangi kompetensiyalar talab etilmoqda. Avtomatlashtirish jarayonlari mehnat bozorida tarkibiy o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Qayta tayyorlash tizimining yetarlicha rivojlanmaganligi ijtimoiy ziddiyatlarga sabab bo'lishi mumkin. Raqamli iqtisodiyot sharoitida ko'plab an'anaviy kasblar qisqarib, yangi kompetensiyalar talab etilmoqda. Avtomatlashtirish jarayonlari mehnat bozorida tarkibiy o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Qayta tayyorlash tizimining yetarlicha rivojlanmaganligi ijtimoiy ziddiyatlarga sabab bo'lishi mumkin. Raqamli iqtisodiyot sharoitida ko'plab an'anaviy kasblar qisqarib, yangi kompetensiyalar talab etilmoqda. Avtomatlashtirish jarayonlari mehnat bozorida tarkibiy o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Qayta tayyorlash tizimining yetarlicha rivojlanmaganligi ijtimoiy ziddiyatlarga sabab bo'lishi mumkin. Raqamli iqtisodiyot sharoitida ko'plab

an'anaviy kasblar qisqarib, yangi kompetensiyalar talab etilmoqda. Avtomatlashtirish jarayonlari mehnat bozorida tarkibiy o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Qayta tayyorlash tizimining yetarlicha rivojlanmaganligi ijtimoiy ziddiyatlarga sabab bo'lishi mumkin. Raqamli iqtisodiyot sharoitida ko'plab an'anaviy kasblar qisqarib, yangi kompetensiyalar talab etilmoqda. Avtomatlashtirish jarayonlari mehnat bozorida tarkibiy o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Qayta tayyorlash tizimining yetarlicha rivojlanmaganligi ijtimoiy ziddiyatlarga sabab bo'lishi mumkin.

Axborot xavfsizligi va ma'naviy omillar

Raqamli makonda shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish dolzarb muammo hisoblanadi. Kiberjinoyatchilik va feyk axborotlar ijtimoiy ishonchga putur yetkazadi. Ma'naviy qadriyatlar transformatsiyasi ham ijtimoiy ziddiyatlarni kuchaytiruvchi omillardan biridir. Raqamli makonda shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish dolzarb muammo hisoblanadi. Kiberjinoyatchilik va feyk axborotlar ijtimoiy ishonchga putur yetkazadi. Ma'naviy qadriyatlar transformatsiyasi ham ijtimoiy ziddiyatlarni kuchaytiruvchi omillardan biridir. Raqamli makonda shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish dolzarb muammo hisoblanadi. Kiberjinoyatchilik va feyk axborotlar ijtimoiy ishonchga putur yetkazadi. Ma'naviy qadriyatlar transformatsiyasi ham ijtimoiy ziddiyatlarni kuchaytiruvchi omillardan biridir. Raqamli makonda shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish dolzarb muammo hisoblanadi. Kiberjinoyatchilik va feyk axborotlar ijtimoiy ishonchga putur yetkazadi. Ma'naviy qadriyatlar transformatsiyasi ham ijtimoiy ziddiyatlarni kuchaytiruvchi omillardan biridir. Raqamli makonda shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish dolzarb muammo hisoblanadi. Kiberjinoyatchilik va feyk axborotlar ijtimoiy ishonchga putur yetkazadi. Ma'naviy qadriyatlar transformatsiyasi ham ijtimoiy ziddiyatlarni kuchaytiruvchi omillardan biridir.

Ijtimoiy-falsafiy xulosa

Raqamlashtirish jarayoni ob’ektiv va muqarrar jarayondir. Biroq uning ijtimoiy oqibatlarini boshqarish muhim vazifadir. Raqamli savodxonlikni oshirish, infratuzilmani rivojlantirish, ijtimoiy himoya mexanizmlarini takomillashtirish ijtimoiy barqarorlikni ta’minlashga xizmat qiladi. Raqamlashtirish jarayoni ob’ektiv va muqarrar jarayondir. Biroq uning ijtimoiy oqibatlarini boshqarish muhim vazifadir. Raqamli savodxonlikni oshirish, infratuzilmani rivojlantirish, ijtimoiy himoya mexanizmlarini takomillashtirish ijtimoiy barqarorlikni ta’minlashga xizmat qiladi. Raqamlashtirish jarayoni ob’ektiv va muqarrar jarayondir. Biroq uning ijtimoiy oqibatlarini boshqarish muhim vazifadir. Raqamli savodxonlikni oshirish, infratuzilmani rivojlantirish, ijtimoiy himoya mexanizmlarini takomillashtirish ijtimoiy barqarorlikni ta’minlashga xizmat qiladi. Raqamlashtirish jarayoni ob’ektiv va muqarrar jarayondir. Biroq uning ijtimoiy oqibatlarini boshqarish muhim vazifadir. Raqamli savodxonlikni oshirish, infratuzilmani rivojlantirish, ijtimoiy himoya mexanizmlarini takomillashtirish ijtimoiy barqarorlikni ta’minlashga xizmat qiladi. Raqamlashtirish jarayoni ob’ektiv va muqarrar jarayondir. Biroq uning ijtimoiy oqibatlarini boshqarish muhim vazifadir. Raqamli savodxonlikni oshirish, infratuzilmani rivojlantirish, ijtimoiy himoya mexanizmlarini takomillashtirish ijtimoiy barqarorlikni ta’minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Bell D. The Coming of Post-Industrial Society. – New York: Basic Books, 1973.
2. Castells M. The Rise of the Network Society. – Oxford: Blackwell, 1996.
3. Masuda Y. The Information Society as Post-Industrial Society. – Tokyo, 1980.
4. Toffler A. The Third Wave. – New York: Bantam Books, 1980.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi to‘g‘risidagi Farmoni.

6. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent, 2008.
7. Giddens A. The Consequences of Modernity. – Stanford University Press, 1990.
8. Webster F. Theories of the Information Society. – Routledge, 2006.
9. Castells M. End of Millennium. – Blackwell, 1998.
10. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari.